

Rapport inzake de tuinbouwkundige geschiktheid van de gronden liggende in het project van het voorlopige stedenbouwkundige plan der gemeente Breda.

De in de aanhef van dit rapport bedoelde gronden vormen het gedeelte van de gemeente Breda, dat in verband met de uitvoering van te nemen stedenbouwkundige maatregelen voor het bodengebruik dreigt verloren te gaan. Globaal gezien vormen deze onderzochte gronden een strook van enige percelen breedte rondom de stad Breda. Aan de Noord- Oost en Zuidzijde is deze strook smal, aan de Westzijde aanzienlijk breder, wegens de opname van de dorpskern Princenhage in het project van uitbreiding.

Een nauwkeurige omschrijving van het onderzochte gebied is moeilijk te geven. Enkele geografische aanduidingen zijn de volgende:

Rond Princenhage wordt de grens gevormd door de Haagweg-Beekse Baan en Graaf Engelbertlaan tot aan de Willem van Oranjelaan. Aan de Zuid-zijde van de stad vormt het Mastbos ongeveer de begrenzing; aan de Oost-zijde de Ulvenhoutselaan, Bavelse-laan, Overakkersestraat en valkenierslaan. Verder Noordwaarts tot aan de Teberingsdijk loopt het gebied uit in een strook van enkele percelen breedte en zet zich ongeveer met de zelfde afmetingen voort langs de Noordzijde van Breda, o.a. langs de Grogtdijk, tot aan de Emerweg. Emerweg en Zuilenstraat tot Princenhage zijn de westelijke grenzen van het gebied. Het gebied is echter aan deze zijde dubbel zo breed voorgesteld dan het in werkelijkheid is. Hier is een uitbreiding gegeven van de voorstelling van de tuinbouwkundige geschiktheid van de grond, door namelijk een accent te leggen op de betekenis van deze als onderdeel van een veel groter complex voor de tuinbouwgeschikt geachte gronden.

De resultaten van dit bodemonderzoek zijn verkregen door gebruikmaking van gewonnen inzichten van de bodemkartering in andere delen welke hieraan vooraf ging.

Teneinde de weergave van de resultaten in overeenstemming te brengen met het doel van dit onderzoek werd in samenwerking met de heren van Brachman en van Hapert een eenvoudig schema van grondbeoordeling opgesteld. Eveneens is aan de medewerking van deze beide heren te danken dat onze beoordeling van de gronden volledig aan de praktische waardering van plaatselijke deskundigen kon worden getoetst. De inzichten welke omtrent de grondgebruikswaarde aan de zijde van bodembebruikers bestaan bleken volkomen in overeenstemming te zijn met de door ons gemaakte onderscheiding bij de kartering der gronden.

De indeling van de gronden:

Naar gebruikswaarde zijn de onderzochte gronden in een zestal categorieën ondergebracht. In categorie 5 en 6 zijn de slechte gronden ondergebracht, waardoor de gronden die vanwege hun hoge ligging slecht genoemd moeten worden, van de lage slechte gescheiden werden gehouden. Dit onderscheid berust op een praktische overweging, welke van belang geacht werd voor bouwkundige vraagstukken. In de lage gronden zal men

vaak onderbrekingen vinden van zware leem of veen, waarnaast, het feit, dat deze gronden in het algemeen zeer lage bouwterreinen vormen.

1. Voor tuinbouw uitermate geschikt.

Hieronder zijn verstaan de gronden die in het algemeen zeer geschikt geacht worden voor alle tuinbouwgewassen. Bovendien onderscheiden deze zich van andere tuinbouwgronden door de vroege teelten die er op gehouden kunnen worden. Ze zijn doorgaans diep-zwart humeus en vallen op door hun grofzandig karakter.

2. Voor tuinbouw zeer geschikt.

Met deze categorie zijn bedoeld de gronden welke voor de fijne groenten nog zeer geschikt zijn, doch vanwege hun groter vochtigheid minder geschikt voor peulvruchten en fruitbomen. Van de grove tuinbouwproducten zijn hier wel op hun plaats de grove bladgroenten. Van het zacht fruit alleen aardbeien.

De gronden zijn nog zwart of donkerbruin humeus. Met dit kleurverschil maken we onderscheid tussen oorspronkelijke grasland- en bouwland-typen. De kleurvariatie zwart-bruin berust op lang gebruik als tuingrond en is een gevolg van zware bemestingen. Wij vinden deze oudere tuingronden vooral onder deze groep.

Een gemeenschappelijk kenmerk is het fijnzandig en lemig karakter, en de vaak wat zwaarder lemige ondergrond.

3. Voor tuinbouw geschikt.

Dit zijn donkerbruine gronden die een hoger ligging hebben dan die van de voorgaande groep. Ze zijn tevens minder lemig. Deze eigenschappen vormen de reden dat ze meer gelijkwaardige teeltmogelijkheden bieden dan de voorgaande lagere gronden, doch voor weinig gewassen geldt dat zij in bijzondere mate geschikt te noemen zijn. Voor asperges zijn deze gronden nog steeds te vochtig en zwaar.

Toch zou het te motiveren zijn wanneer ook deze gronden van groep 3 nog gezien werden als voor de tuinbouw belangrijke onderdelen van het gebied. Door geringer vochtigheid winnen zij aan geschiktheid voor de fruitteelt meer dan zij aan productieve waarde voor bladgroenten verliezen. Het feit echter, dat zij in het algemeen meer geschikt zijn voor de extensieve groententeelt dan de intensieve is de reden, dat ze een trap lager geplaatst zijn, gezien, op de mogelijkheden van intensief bodemgebruik/de indeling is gebaseerd.

4. Voor tuinbouw matig geschikt.

Door te hoge ligging verliezen gronden van deze rubriek ten dele hun waarde voor tuinbouwkundig gebruik. Hoewel ze nog iets leemhoudend te noemen zijn draagt de samenstelling een grofzandig karakter. De ondergrond maakt een droger indruk. De gronden verliezen hun waarde voor bladgroenten, in het bijzonder voor de intensieve groententeelt. Sommige daaronder zijn zeer geschikt voor asperges,

andere die nog wat vochtiger zijn, zijn nog geschikt voor de fruitteelt, waaronder die van zacht fruit, behalve van aardbeien.

5. Voor tuinbouw ongeschikt of slecht wegens te hoge ligging.

Hiertoe behoren de gronden die in de ondergrond een uitgesproken droge indruk maken. De donkerbruine bovengrond is nog behoorlijk humeus, hoewel ze in het algemeen aangemerkt worden als schrale gronden. Voor de groente-teelt zijn deze gronden volkomen ongeschikt. Voor de fruitteelt blijven ze ook in gebreke, doch in mindere mate.

6. Voor tuinbouw ongeschikt of slecht wegens te lage ligging.

Onder deze categorie rangschikken we alle broekgronden waarin evenwel naar de bodemkundige gesteldheid verschillende onderscheidingen zijn aan te brengen. Hun gemeenschappelijk kenmerk is een natte ligging. Tengevolge van periodieke hoge waterstanden is de bovengrond, en de laag onder de bouwvoor altijd, roesterig. Verschillende gronden hieronder zijn ook te zwaar van samenstelling. Vaak bestaat de ondergrond uit veen of sterk veenhoudende leem.

/soms al

Korte beschrijving van het gebied:

De gronden, voorkomende ten Noorden van de spoorlijn Tilburg-Roozendaal en ten Oosten van de Terheijdenseweg met uitzondering van een klein oppervlak, dat voor de tuinbouw iets te hoog ligt, is uitermate geschikt, tot geschikt voor intensieve tuinbouw. Momenteel vinden wij de intensieve bedrijfsvorm ongeveer voor 50 % aanwezig.

Ten Westen van de Terheijdenseweg tot \pm 100 m. voor de Leegstraat is de grond helemaal ongeschikt. De gronden liggen zeer laag. Ze zijn in de bovengrond uit leem en een kleilaag opgebouwd, en de ondergrond uit veen.

De gronden in de driehoek Leegstraat - Emerweg en spoorlijn behoren overwegend tot de zeer goede tuingronden, waarvan we de beste op zwarte gronden vinden. Deze liggen het dichtst bij het bebouwde stadsgedeelte. In de richting van de Emerweg loopt het terrein op. De hoogste delen hiervan zijn maar matig geschikt voor tuinbouw. Toch is dit nog in gebruik voor extensieve teelten.

Een zeer goed gebied vormen de gronden tussen de spoorlijn Breda-Roozendaal en de Haagweg. Verreweg het grootste gedeelte wordt gebruikt voor intensieve teelten. Enkele hoger gelegen terreinen die als koppen in het landschap zijn waar te nemen zijn daarvoor ongeschikt. Het grootste oppervlak van dit laatste soort gronden beslaat een uitloper van een hoger randgebied ten Zuiden van Princenhage. Deze uitloper kruist de Haagweg in Noordelijke richting. Aan weerszijden van deze weg is de grond nog in gebruik bij de landbouw, langs de Noordelijke zoom vindt men de grove groenteteelt.

Het gebied rond Princenhage, begrensd tussen Haagweg - Beekse Baan - Graaf Engelbertlaan en Weerijds, heeft een kleine inhoud aan goede tuinbouwgronden. Er is in dit opzicht nog

verschil te maken tussen het gedeelte ten Westen en ten Oosten van de "astbosstraat. Aan de Westzijde van deze weg vinden we wat lager gronden langs oude beeklopen, welke voor intensief gebruik geschikt zijn. Een derde gedeelte wordt dan ook als zodanig gebruikt. De rest is ongeveer gelijk verdeeld over de grove tuinbouw en de landbouw. Veel ongunstiger is de verhouding tussen deze vormen van bodemgebruik aan de andere zijde van de "astbosstraat. De gronden worden hier hoog en schraal genoemd. Zij ondervinden last van verdroging. Nog niet de helft van dit gebied is in gebruik voor grove tuinbouw.

Het gebied tussen Weerijs en Mark kenmerkt zich door de grote hoogteverschillen die er voorkomen. Een brede strook grond langs de Weerijs is ongeschikt door zijn lage ligging en slechte ontwatering. Dichter bij de stad neemt deze nog in breedte toe, terwijl een zelfde laag gebied zich nog eens in het Zuiden langs de linker oever van de "ark herhaalt. In Zuid-Oostelijke richting loopt het terrein omhoog, waardoor het een zekere geschiktheid krijgt voor de intensieve groenteteelt. Ook dit gedeelte ligt nog wat aan de lage kant. De linkeroever van de Mark wordt begrensd door een rug van tamelijk hoge gronden, welke nog grotendeels in handen van de landbouw is. Wij vinden op deze gronden evenals op de gelijksoortige in voorgaande delen, hoofdzakelijk de rogge-en haver-teelt. Van de tuinbouwgewassen treffen we er alleen de asperges aan.

Ook de gronden langs de rechteroever van de Mark munten wat hun tuinbouwkundige geschiktheid betreft, niet uit in kwaliteit. Tot aan de Bavelse laan zijn het tamelijk hoge gronden, met beperkte teeltmogelijkheden. De slechtste hieronder vinden wij weer in de nabijheid van de rivierloop. Tussen Bavelse laan en Valkenierslaan ligt de overgang naar een gebied daarbuiten met goede tuinbouwgronden. In ons gebied is de oppervlakte ongeveer 50%, dat geschikt te noemen is voor hoofdzakelijk grove tuinbouw en fruitteelt.

De ingesloten driehoek tussen Breda-Valkenierslaan en Beukelaan is praktisch nog niet door de tuinbouw geoccupeerd, welke bestemming het slechts kan krijgen in de vorm van de extensieve tuinbouw.

Tussen Beukelaan en Teteringsdijk wordt de bodemgesteldheid aanzienlijk beter. De gronden sluiten zich wat het zand betreft in samenstelling aan bij de grofzandige typen aan de overzijde van de Teteringsdijk. Aan deze zijden zijn het nog overwegend bouwlandtypen, dat wil zeggen uit lemig donker-bruin humeus zand opgebouwd. Tot slot menen wij ook hier er op te moeten wijzen, dat deze gronden een onderdeel vormen van een gebied ten Oosten daarvan, waar voor de tuinbouw nieuwe mogelijkheden bestaan in het bijzonder voor de grove groenteteelt en fruitteelt.

Bortel, 26 Augustus 1948.

Ir.D. van Diepen.